

Limpár Ildikó

SZOBOR

– Bak-Heka hol van? – Ka-Iszet lassan körülnézett, bár kétség nem férhetett hozzá, hogy a kérdés neki szólt.

– Elment – mondta végül. Mint a rajtakapott kisgyerek, nem mert Ta-Men szemébe nézni, inkább saját saruját bámulta nagy odaadással.

– Elment? Na és mikor jön vissza?

– Nem tudom. Gondolom, egyelőre nincs miért jönnie. Azt mondta, te már meggyógyultál. Más beteg meg nincs a házban, nem igaz?

– Az összes istenekre mondom, még egy szkarabeusszal is könnyebb szót érteni, mint veled! – fakadt ki Ta-Men. – Miért viselkedsz úgy, mint akinek a nyelvére Hekat csomót kötött?! Vagy tán Bak-Heka magával vitte minden szavadat?

– Bak-Hekának csak egy szót adtam ajándékba, de ő szerencsére abból is rögtön értett.

– Igen? És mi volt az a szó, ha szabad kérdeznem? – Ka-Iszet elmosolyodott, s két karját sajnálkozóan kitérte úgy, hogy könyökét a derekához érintette. Ta-Men egyből megértette a Ka-Iszet formálta élő hieroglifa jelentését. „Érdekes – gondolta. – Nem emlékszem, hogy valaha is beszélgettünk volna. Lehetséges, hogy csak *olvastuk* egymást?” Annyi év után megnézte végre magának ezt a kis íbiszsontú, sápadt lánykát, aki özvegy volt már, holott ifjúsághajtincsetől is csak a minap vált meg. – De hát miért nem? – fakadt ki hirtelen, de már csak a hangja beszélt, ő maga mélyen hallgatott, bezárva ebbe az egyetlen kérdésbe. – Talán el akarsz száradni, mint a Deseret¹ földjére vetett lótuszvirág? Azt akarod, hogy szikkadt szirmokra hullva heverj a homokba taposva, mielőtt még friss hajtást hozhatnál?

– Minden virágot le lehet egyszor szakítani. De nem minden virágot lehet újra elültetni.

– Itt még Hatsepszut Puntból hozott fái is új életre keltek, olyan gondosan nevelték őket! Fontold meg, Ka-Iszet. Bak-Heka úgy törődne veled, mint ahogy Kheperw-Wer soha nem lett volna képes. Egyetlen virág lennél szíve kertjében, ezt te is jól tudod.

– Hiába, Ta-Men. Hiába.

„Beszél. Mond valamit, de olyan erőtlének a szavai, hogy el sem érnek idáig. Hallom, vagy csak olvasom a szájáról, hogy hiába beszélek?”

– Hiába. Megkapaszkodott gyökér nem való új földbe. Hatsepszut² nem csupán fát, hanem földet is hozott Punt országából. Csak így lehet megmaradni. Én azért vagyok itt és nem máshol, mert itt maradt meg egy darabka Kheperw-Wer kertjéből.

„És nem néz rám. Tudja egyáltalán, hogy itt vagyok és hallgatom?”

– Valami, amit nem habzoltak föl a lángok. Valami, ami vissza-visszatér, mikor elfújom az utolsó gyertyát is éjszaka a folyosón. Nem hang, nem látomás, nem érintés. De azt ígéri, hogy ezúttal *tényleg* visszafelé hajózik Ré bárkája.

– Ne áltasd magad, Ka-Iszet. Az istenek urát nem lehet sem feltartóztatni, sem visszafordítani az örökkévalóság pályáján. Bárkája soha nem fogja visszahozni azt, akit elvitt tőlünk. Kheperw-Wer kertjéből már senki sem meríthet erőt. Nincs ott más, mint hamu és pernye. Márpedig bolond az, aki leül a sivatag közepén az esőre várva, ahelyett, hogy továbbmenne, s kutat keresne. – Az ajka kiszáradt, a paróka alatt viszont

csupa víz volt már a haja. – Ül le, Ka-Iszet. Ül le, s nyisd meg a füled szavaimnak. Elmesélem neked Théba legszebb szobrának történetét. – „Valamikor úgyis el kellett volna mondanom. Valakinek.” Leültek a gyér árnyékot adó szikomorfa alá. – Ne is kérdezd, melyik szoborról szól a történet. Nem láthattad azt egy isten templomában sem. – Ka-Iszet engedelmesen hallgatott. – Még nyoma sincs a szentélyekben vagy csarnokokban. Ha kérdezősködnél felőle, az emberek csak értetlenül széttárnák karjukat. Pedig a szobor létezett. A mesterember, aki készítette, a Székhely megbecsült művésze volt. Így történhetett, hogy egyszer sürgősen a palotába hívták, míg Ré a föld alatt hajózott Kelet felé. Azonnal a fáraó – élet, üdv, egészség – elé vezették, ahol az isten így szólott hozzá: „Legtehetségesebb szobrászaim egyike vagy. Ma olyan feladatot adok neked, mely az istenek közé emelhet téged, ha véghez tudod vinni. Jöjj velem.” A szomszédos szobába mentek, egy ablak nélküli, díszítetlen hálókamrába. Az ágyon sápadt bőrű lány feküdt. „Fákyát” – suttogta a fáraó – élet, üdv, egészség –, s a szobrász szíve nagyot dobant, amint a hirtelen fény látni engedte az ágyba süppedő csodát. „Ő a lányom, Meri-Itesz. Ma éjszaka fordult Nyugat nagy birodalma felé. Egy órád van, hogy rajzokat készíts róla, s emlékezetedbe vésd vonásait. Aztán egy holdhónapod van, hogy elkészítsd hű mását mészkőből. Mikor szobrát elhelyeztük sírjában, azt kérsz ajándékkul, amit csak akarsz” – mondta a Két Ország Uralkodója,³ s ezzel magára hagyta szolgáját.

Am a szobrász nem készített vázlatokat munkájához. Tudta, hogy elveszett: szeme hamarabb lett szerelmes, mint ahogy füle hallhatta volna, hogy a lány halott. Egy darabig csak állt mozdulatlanul. Majd amikor meggyőződött róla, hogy a szolgálk is aludni tértek, az ágyhoz lépett, behunyta szemét, s ujjjaival lassan végigtapogatta a hideg arcot. A szemében nem bízott többet; keze azonban gyakorlottan érezte az anyagot. Egy óra múlva hazament. Egy holdhónapig nem látta senki sem. Akkor aztán két udvari szolgálta jelent meg a kapujánál. A zörgetésre ő maga nyitott ajtót. „Az udvaron van” – mondta egyszerűen, berozsdásodott hangon. Fáradt volt, piszkos és csontsovány. Nem nézte végig, ahogy elszállítják munkáját. Bement a házba, lefeküdt, átaludta a napot, majd másnap a fáraó – élet, üdv, egészség – elé járult, hogy előadja kívánságát. Az uralkodó meghallgatta kérését, s neki adományozott egy akkora mészkődarabot, amely nagyobb volt, mint ő maga. Hazament, s újabb egy holdhónapig nem látta senki sem.

Akkor aztán kiment a piacra, mögötte két háziszolgájával, akik nagy kosárban hazacipelték mindazt a szépet és jót, amit csak kapni lehetett a városban. A legfinomabb sörből és süteményekből válogatott, a legédesebb gyümölcsökből vásárolt, a legillatosabb olajokból hozatott otthonába. Így ment ez nap mint nap, míg ismét eltelt egy holdhónap, s a ház úrnője felment a palotába. Addig könyörgött, míg a fáraó – élet, üdv, egészség – színe elé bocsátották, ahol így szólott: „Van házunk udvarán valami, ami csak Téged illethet, uram. Jöjj, és győződj meg róla saját szemekkel. Amíg nem láttad, nem hihetsz nekem.” A fáraó – élet, üdv, egészség – elküldte hát legkedvesebb szolgáját, hogy legyen az ő szeme a mester udvarán, s hozzon hírt az asszony igazáról. Amit aztán hallott, felülmúlt minden képzeletet. Hívták is azonmód a szobrászt, s a nagy uralkodó elé kísérték.

„Tudomásomra jutott – szólta a két ország ura –, hogy udvarodban áll birodalmam legkülönlegesebb szobra, mely lányomat ábrázolja, s fölülmúlja azt a remekművet is, melyet az ő lelke számára készítettél. Szolgám azt mondja, nincs ehhez hasonlatos egy nomoszbán sem.” „Persze hogy nincs – felelte erre szomorúan a férfi –, hiszen nem az életet faragtam meg, hanem a halált.” „Tudom, hogy kedves neked a szobor – mondta erre az ifjú Hórusz. – Mégis arra kérek, hogy add el nekem. Bármilyen magas árat is kérsz, megfizetem.” A szobrász meghajolt. „Alsó- és Felső-Egyiptom uralkodója nem

szorul szolgája alamizsnájára. Ami az országban van, a tiéd. Hogyan adhatnék el neked bármit is, uram? Vedd el, ami szíved kívánsága. De közben gondolj arra, hogy az a szobor a te ajándékok volt szolgád számára. Vagy elfelejtetted-e, hogy mit adtál ajándékkul, mikor megformáztam lányod *kaját*?⁴ „Jól van – sóhajtott a nemes isten. – Értem, amit mondasz. A szobor a tiéd. Ha szíved egyszer mégis másképp gondolkodna,⁵ én boldogan meghallgatom majd üzenetét.”

Üzenet azonban nem jött, pedig Hapi⁶ kétszer is elöntötte a földeket. A szobrász pedig továbbra is kijárt a piacra, s nem bánta, hogy az emberek összesúgnak a háta mögött. Barátai nem keresték már, hiszen nem töltötte velük szívesen idejét. Ha házába vendég tért, ő nem is mutatkozott. Mígnem egyszer szolgája jelentette, hogy valaki őt kívánja látni.

Az ajtóban fiatal lány állt, a szobrász soha nem látta azelőtt. „Üdvözöllek” – mondta az idegen. „Hallom, engem keresel” – felelte zavartan a mester. „Igen – mondta a lány, s beljebb lépett. – Azért jöttem, hogy elkészítessem veled szobromat. Az a hír járja, hogy akinek mását kőbe vésed, az maga is szoborrá változik.” „Szegény kislány – nevetett szomorúan a férfi –, az emberek sok mindent beszélnek, ami nem igaz. Hogyan is hihetél el ekkora bolondságot.” „A fáraó – élet, üdv, egészség – szolgájától hallottam. Azt mondta, elkészítetted Meri-Itesz *kaját*, s mikor legközelebb felkeresett, magát a hercegnőt látta udvarodon kővé dermedve. Éppúgy, ahogy utoljára látták, ágyában pihenve.” „Az a szolga nem tudta, mit beszél. Az udvaromon nem Meri-Itesz van, csak a szobra. Való igaz, hogy szinte élőnek tűnik, de ez nem varázslat műve: nem úgy faragtam ki, ahogy a maradandóság kapuján belépett, hanem úgy, ahogy az enyészet birodalmát elhagyta; úgy, ahogy magam is utoljára láttam. Persze lehet – tette hozzá mosolyogva –, hogy a hercegnő *baja* a szoborba költözött, mert ismerősebb volt számára, mint maga a balszamozott test. De akkor is csak szobor marad. Ha akarod, győződj meg róla saját szemeddel.”

Az udvarra vezette ismeretlen vendégét, s mosolyogva várta a hatást. Tudta ő jól, mi az oka a körülötte lábra kelt pletykának. A szoborkészítésnek szigorú szabályai vannak, melynek szinte mindegyikét gátlástalanul áthágta. Igen, egy egyiptomi hamarabb gondol arra, hogy amit lát, az varázslat műve, s nem pedig egy egyszerű szobor. Nézte a lányt, aki kezével megérintette először a fekvő szobor fejét, majd a földön gondosan elhelyezett áldozati ételeket. „Megfaraghatom a szobrod – mondta halkán –, de nem fogsz kővé változni. A mi sorsunk nem az, hogy néma szobrok legyünk mások udvarán. Nekünk élni kell. Ne sírj. Ez csak kő – mondta. – Anyag. Látod? – Kalapácsával belevágott a szoborba. A lány felzokogott. – Csak anyag! De mi nemcsak anyag vagyunk, hanem *ka* és *ba* is! És ezért soha nem válhatunk *csak* anyaggá.”

Szétzúzta a szobrot, egészen apró darabokra. A lány leült egy szikomorfa tövébe, s nézte a rettenetes pusztítást. Nem maradt a szoborból egy felismerhető rész sem. „Na, ha volt is *baja*, az most már beléd költözött” – mondta a mester, s letette a kalapácsot. Cukott szemmel várta, hogy kitisztuljon a levegő. Mire felnézett, a lány már nem volt az udvaron. Másnap elkezdte az utcákat járni, hogy rátaláljon. A holdhónap elteltekor házába vitte asszonyaként.

– Szép mese – mondta Ka-Iszet.

– Mese, Ka-Iszet, azt mondd, mese? Ib-Aa a szemem láttára zúzta szét Théba legcsodálatosabb szobrát!

Ka-Iszet szeme homályos lett, mint az iszapos kút vize. – De hisz hiába kényezteted a beteg madarat kedvenc italoddal – sóhajtotta. – Bizony, a mézsört az nem issza meg, soha.

Jegyzetek

1. „Vörös föld”, a sivatag egyiptomi neve.
2. Fáraónő az Újbirodalomban. Punt országába vezetett tudományos expedíciója után számos Puntban honos növényt is behozatott Egyiptomba, s ezekből mintakertet hozatott létre. Híres deir-el-bahri halotti templomának falain örökítette meg e pillanatokat.
3. Egyiptom a két országrész, Alsó- és Felső-Egyiptom egyesítésével jött létre, s ezért úgy is nevezték, hogy „a két ország földje”.
4. A *kaszobor* gyakori formája volt a sírokban elhelyezett szobroknak. Az elhunytat ábrázolták, fején a „ka” hieroglifával, jelezve, hogy ez nem

a test, hanem a lélek szobra. Előfordult, hogy két tökéletesen egyforma szobrot készítettek az elhunyt részére, a különbség mindössze a „ka” hieroglifa hozzáadása volt. Egyik a test, másik a lélek számára készült. A „ka” egyike a számos egyiptomi lélekformának, különlegessége, hogy magában foglalja a lélekhordozó *fizikai* tulajdonságait is. (Egyfajta DNS-kódolt szellem.)

5. Az egyiptomiak a szívet tartották a gondolkodás szervének.

6. Az áradás istene, a Nílus megszemélyesítője.

Gerőcs Péter

SEHOL ATYÁM

Dér Asiának

Ezen a napon tért vissza az Édenbe. Lába már göcsörtös volt, keze törődött. A fejét szinte egyáltalán nem tudta megtartani, ezért a lába elé gördülő köveket figyelte. Botladozott. A látása annyira megromlott, hogy nem is vette észre az örökösen betegeskedő Séthet, aki éppen egy kőhalom előtt térdelt, fejét az égnek szegezve. A mellette térdeplő kis Énós atya száját figyelte. Miközben Séth valamit motyogott, szakállát és gyér haját tépte az északnyugati szél. A hidegtől könny ült a szeme sarkába. Énós megvárta, amíg apja feláll, csak akkor szólította meg.

– Atyám, egy ember botladozik erre. Kelet felé.

– Úr Isten!

Ádám háza körül nagy sürgölődés támadt. Frissen cserzett bőrökkel fenték a legjobb vasakat, hatalmas máglyákat raktak, és a böllérek elindultak az ólak csattogó ajtó felé. Az asszony a ház leghátsó szobájában ült a sötétben. Teljesen magatehetetlen volt. A tudata már csak annyira pislákol, mint a rossz olajtól kormosodó lámpás. Amikor meghallotta a lármát, forgolódni kezdett.

– Séth, te vagy az?

– Nem, én Énós vagyok.

– Mi ez a nagy sürgölődés?

– Nem tudom, anyám. Egy férfi közeledik Keletről.

– Milyen férfi?

– Azt sem tudom.

– Gyerünk, vezess ki a házból.